

STADENS TORG AVGÖRANDE FÖR DEMOKRATIN

2018-09-14

Av: Urbio

Slitstarka och flexibla torg, som passar sig för manifestationer och sammankomster, är viktiga för en fungerande demokrati. Brist på dessa kan leda till både utanförskap och extremism, det skriver landskapsarkitekt Mattias Gustafsson.

Torgbildningar, städernas mest publika rum, har genom historien fungerat som platser där människor utmanat rådande maktordningar. Begrepp som att "ta till gatorna" och "torgföra" handlar om medborgarnas möjlighet att nyttja stadens offentliga rum för att bilda opinion kring viktiga frågor. Denna yttrandefrihet i det publika är en så grundläggande rättighet i vårt demokratiska samhälle att vi tar den för given. I tider med växande anti-demokratiska organisationer och lögnspredande trollfabriker behöver vi påminna oss om hur våra torg faktiskt hänger ihop med vårt demokratiska styrelseskick.

Demonstrationstorg behövs som tryckutjämnande ventiler för folkliga känslouttryck, som missnöje och ilska, glädje och sorg. Detta gäller även i ett land med lång tradition av demokrati, som Sverige. Här kan organiserade folkrörelser propagera för samhällsförändringar, eller spontana folkmassor fira segrar i sportsammanhang eller sörja bortgångna offentliga personer. Finns inte denna möjlighet görs det istället underjordiskt, vilket kan leda till utanförskap, extremism och i förlängningen våld.

Därför behöver staden slitstarka och flexibla torg på centrala platser i staden, som är uppkopplade på både publika stråk och kollektivtrafik. Torget ska självklart samspela med omgivande byggnader, som gärna är av mer publik karaktär. Här ska finnas plats för stora manifestationer eller flera små sammankomster samtidigt.

Ett demonstrationsvänligt torg

Ett torg lämpligt för demonstrationer och andra publika sammankomster är uppbyggt ungefär som en teater där det går att både se och synas. Där finns en välkomnande foajé som vänder sig ut mot resterande staden och kan locka in förbipasserande. Foajén får gärna bestå av någon form av excentriskt element som fungerar som naturlig mötesplats. I ena änden av torget ska finnas en upphöjd scen för de framträdande att inta och agera utifrån. Anslutande publik kan finna plats på parketten nära scenen, ute på det stora golvet i salongen eller längs med kanterna uppe på balkongerna.

Det behövs alltså olika typer av åskådarplatser där deltagarna, beroende på nivå i engagemang, kan känna sig bekväma med sin närvaro. Torggolvet ska gärna vara gestaltat på ett sådant sätt att platsen inte känns ödslig vid mer folkgläsa tillfällen.

"Det offentliga rummet"

När begreppet "det offentliga rummet" förs på tal tänker många idag på sociala medier snarare än på staden som

plattform för pågående diskussioner. Att de digitala plattformarna spelar en stor roll idag är helt givet. Men det tycks som om att sociala medier och det fysiska rummet samspelar i en växelverkande förstärkning av en samhällsfråga.

Eftersom stadens rum alltid är knutna till ett fysiskt här och nu, fungerar de som scener att visa upp i de digitala kanalerna – där en känsla uppstår av att det är "här det händer". På samma sätt kan de fysiska platserna ge relevanta motbilder när det trummas falskt i de digitala kanalerna. När människor möts och pratar med varandra i verkligheten tillåts åsikter stötas och blötas utanför filterbubblorna. Långsamheten i det reella ger tid till reflektion och eftertanke, vilket behövs i en fungerande demokrati.

Idag måste regimer som hotas att störtas både hårdbevaka de urbana torgen i städerna och vad som händer på nätet – båda är lika viktiga platser för yttrandefriheten. Det visar hur intimt sammankopplat våra liv i det virtuella och det reella blivit. Nu gäller det att värna och utveckla våra publika stadsrum i landets städer som ett sätt att rusta mot växande antidemokratiska strömningar.